

УДК 336.71(477)

СУЧАСНИЙ СТАН ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Танчак Ярина Андріївна,
кандидат економічних наук,
викладач кафедри фінансів, економіки та обліку
Львівського навчально-наукового інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: jarunatanchak@ukr.net

Панчук Аліна Віталіївна,
студентка факультету фінансів, економіки та обліку
Львівського навчально-наукового інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: panchuchka6@gmail.com

Анотація. Проаналізовано сучасний стан та окреслено тенденції в розвитку інновацій у банківській системі України. Визначено особливості інноваційного процесу у вітчизняних банках, а також виявлено лідерів за впровадженням інновацій у банківській сфері.

Ключові слова: інновації, банківська інновація, Інтернет-банкінг, мобільний банкінг, банківські послуги, банківська діяльність.

Формул: 0; рис.: 4; табл.: 0; бібл.: 10.

CURRENT STATE OF INNOVATIVE DEVELOPMENT BANKING SYSTEM OF UKRAINE

Tanchak Yaryna,
Ph. D. in Economics,
lecturer of the Department of Finance, Economics and Accounting
of the Lviv Institute of SHEI «Banking University»
e-mail: jarunatanchak@ukr.net

Panchuk Alina,
student of Faculty of Finances
of the Lviv Institute of SHEI «Banking University»
e-mail: panchuchka6@gmail.com

Abstract. In the article the analysis of modern state and tendencies of development of innovations in the banking system of Ukraine. The features of the innovation process in banks, as well as identified leaders in innovation in the banking sector. The main purpose of this article is the study of innovation in the banking system of Ukraine, as well as analysis of trends introduction of innovative products in the banking market. The article is actual, because of in the banks of Ukraine, management of innovations, consists only in the decision of active jobs, and his quality does not answer a world level and national necessities of development of the banking system. Therefore, actual is research of innovative development status in the banking system of Ukraine.

Keywords: innovation, banking innovation, online banking, mobile banking, banking services, banking.

Formulas: 0; fig.: 4; tabl.: 0; bibl.: 10.

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ

Танчак Ярина Андреевна,
кандидат экономических наук,
преподаватель кафедры финансов
Львовского образовательно-научного института
ДВНЗ «Университет банковского дела»
e-mail: jarunatanchak@ukr.net

Панчук Алина Витальевна,
студентка факультета финансов, экономики и учета
Львовского образовательного-научного института
ДВНЗ «Университет банковского дела»
e-mail: panchuchka6@gmail.com

Аннотация. Проанализировано современное состояние и намечены тенденции в развитии инноваций в банковской системе Украины. Определены особенности инновационного процесса в отечественных банках, а также выявлены лидеры по внедрению инноваций в банковской сфере.

Ключевые слова: инновации, банковская инновация, Интернет-банкинг, мобильный банкинг, банковские услуги, банковская деятельность.

Формул: 0; рис.: 4; табл.: 0; библи.: 10.

Вступ. У сучасному світі основним механізмом досягнення високої економічної ефективності будь-якої організації є вміння реагувати на зміни ринку і його ресурсної бази. Сучасний стан ринку банківських послуг характерний високими темпами розвитку інформаційних технологій і орієнтацією на розроблення, впровадження та використання високотехнологічної продукції. Так виникає потреба в інноваціях. Економічна ситуація у країні та соціальні потрясіння боляче вплинули на розвиток банківської системи України. Банки втратили частину бізнесу, понесли величезні збитки і втрачають довіру вкладників. За таких умов більше можливостей для успішного розвитку мають ті банки, що успішно впроваджують інновації. Водночас у більшості вітчизняних банків процес управління інноваціями зорієнтований лише на вирішення поточних завдань, а його якість не відповідає світовому рівню та загальнонаціональним потребам розвитку банківської системи. Тому на сьогодні актуальним є дослідження стану і перспектив інноваційного розвитку в банківській системі України.

Аналіз останніх досліджень і постановка завдання. Дослідженню питання інноваційного розвитку банківської системи присвячені роботи таких науковців, як: Ю. Киселевич, С. Єгоричева, В. Ткачук, Я. Кривич, І. Балобанов, В. Викулов, О. Меренкова, Н. Чиж, О. Мошенець, Д. Завадська. Вагомий внесок у дослідженні напрямів інноваційної діяльності банків, сутності, видів та класифікації банківських інновацій, організації інноваційних процесів зробили такі вчені, як: Б. Кінг, Г. Кларк, О. Лаврушин, С. Лемешинский, Дж. Сінкі, К. Скіннер, Й. Шумпетер, В. Геєць, С. Єгоричева, С. Козьменко, С. Леонов, В. Опарін, Н. Пантелеєва, Л. Примостка, Т. Смовженко, Т. Шалига та інші.

Головною метою цієї статті є дослідження стану інноваційного розвитку банківської системи України, а також аналіз тенденцій упровадження інноваційних продуктів на ринку банківських послуг.

Результати дослідження. Банківська діяльність у сучасних умовах значно диверсифікована і є одним із найбільш динамічних секторів економіки. Інноваційний розвиток банківської системи можна визначити як процес структурного вдосконалення банківської системи, який досягається переважно за рахунок практичного використання нових знань для підвищення якості банківських послуг, підвищення

рівня захисту банківської інформації, підвищення рівня конкурентоспроможності банків і, як наслідок, банківської системи в цілому.

Загалом банківську інновацію можна визначити як результат новаторської діяльності банків, наслідком якої є новий продукт, послуга чи технологія. Така діяльність пов'язана зі зміною зовнішнього середовища банківського сектору і призводить до реорганізації бізнес-процесів і створення нових ресурсів, результатом чого є підвищення стратегічних конкурентних переваг банку [1, с. 44].

Дослідження тенденцій упровадження вітчизняними банками інноваційних послуг та продуктів, на нашу думку, потребує уточнення значення поняття «банківська інновація». Зазначимо, що в сучасних дослідників немає єдиного погляду щодо визначення поняття «банківська інновація», існують різні підходи і критерії характеристики їхніх видів. Згідно з чинним законодавством інновації визначають як «новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [2].

Про загальний рівень інноваційного розвитку України свідчать міжнародні рейтинги, які оцінюють технологічну та інноваційну конкурентоспроможність країн. Так, за рейтингом Європейського інноваційного табло (EIT), Україна посідає 69-ту позицію і перебуває в останній за рівнем інноваційності – четвертій – групі «країн, що наздоганяють», а загальний індекс інноваційності (SII) 2015 року становив 0,178, при цьому максимальне значення індексу SII належить Швеції, індекс інноваційності якої – 0,704. Зазначене свідчить про значне відставання інноваційного розвитку України і, безперечно, впливає й на інноваційну діяльність банків.

Для того, щоб урахувати сучасні світові тенденції в розвитку інноваційної банківської діяльності, що базуються на поєднанні нових і традиційних технологій, автоматизації банківських процесів, віртуалізації та інтернетизації, інституційних змінах, пропонуємо класифікувати сучасні банківські інновації за ознаками, зображеними на рис. 1.

За останнє десятиріччя український банківський сектор суттєво змінився, він представлений новими технологіями, продуктами і підходом до клієнта.

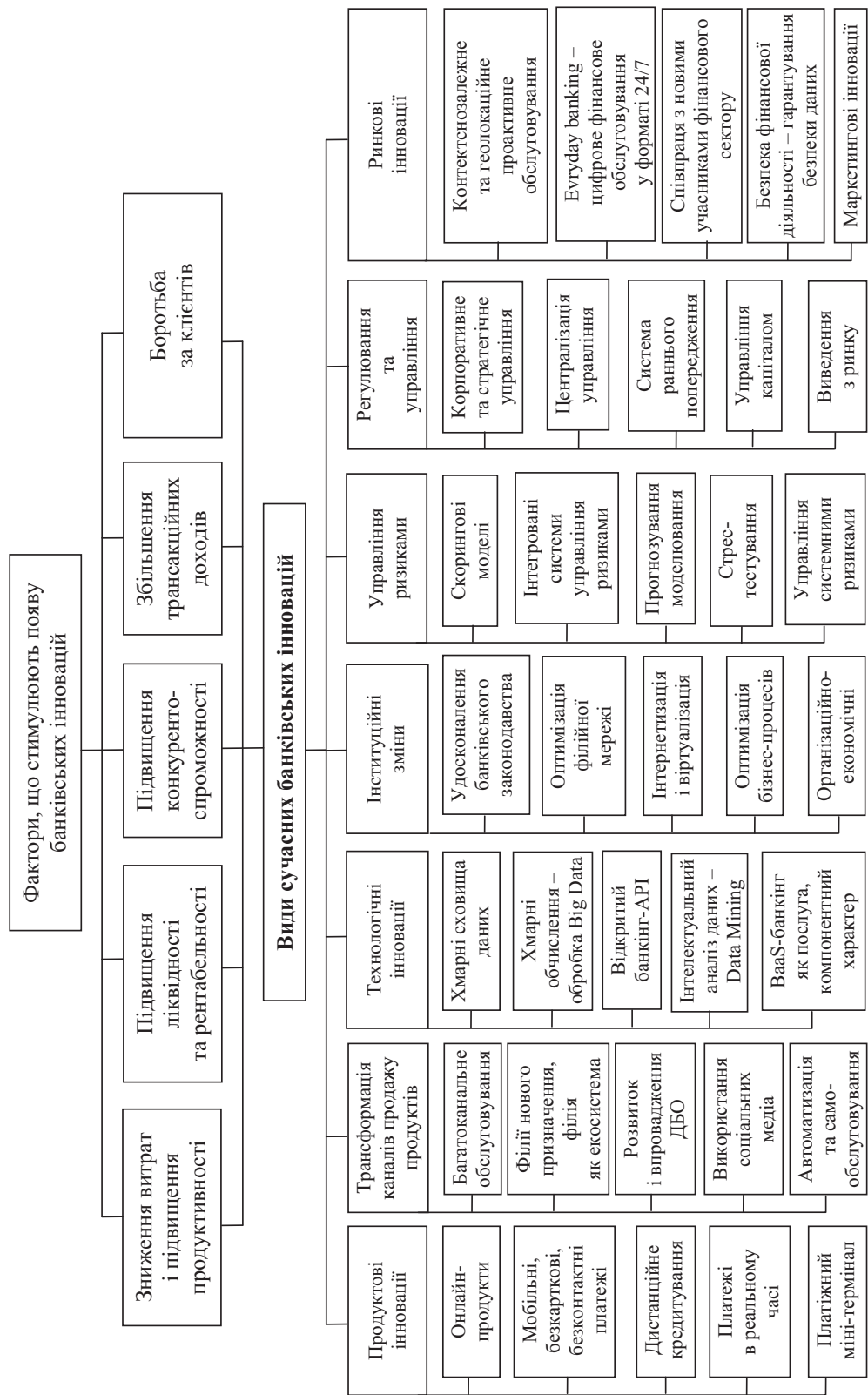

Рис. 1. Класифікація сучасних банківських інновацій
Примітка. Розроблено за даними [7].

На сьогодні найпоширенішими є такі види вітчизняних інноваційних банківських продуктів:

1) мобільний банкінг – завдяки мобільному телефону можна здійснити більшість операцій із власними рахунками, він відкриває великий спектр послуг, зокрема, залишок на рахунок, платежі, перекази коштів, кредити однієї фізичної особи іншій тощо. Як вважають експерти, мобільний телефон замінить пластикову картку як засіб платежу вже через кілька років. Саме за допомогою NFC-чипів, які вбудовані в телефон, буде відбуватися ідентифікація клієнта, тому зникне потреба в паспорті, тому що ідентифікація клієнта банком стане можливою лише за допомогою телефону. Сьогодні ця тенденція з'явилася на ринках США і Європи, де ідентифікація вже відбувається навіть за адресою електронної пошти клієнта;

2) Інтернет-банкінг – ключова новація майбутнього десятиліття, яку сьогодні пропонують клієнтам більшість банків. Україна входить у топ-10 країн Європи за кількістю користувачів, але через низьке проникнення в регіони все ще має значний потенціал зростання Інтернет-аудиторії в майбутньому. Для банків це відкриває великі можливості, тому експерти роблять основну ставку саме на розвиток віддаленого банкінгу;

3) «зона 24» – за допомогою цього продукту клієнт може самостійно керувати своїми рахунками, одержувати консультацію фахівця кол-центру, залишати заявку на одержання послуги, записатися на обслугову-

вання в будь-яке відділення банку. Практично кожна «зона 24» оснащена банкоматом, модулем поповнення готівкою CashIn, телефоном доступу до інформаційної служби. Цей напрям банківської діяльності вдосконалюється;

4) електронний залишок – упровадження цієї послуги в касах банку дозволяє скоротити витрати на обіг монет, оскільки залишок менше ніж одна гривня зараховують на рахунок мобільного телефону клієнта або як електронний ваучер;

5) POS-термінали в торговельних мережах – на відміну від західних країн, вони не привели до глобальної революції в українському безготівковому просторі. Однак сьогоднішні 5% безготівкових операцій із платіжними картками все-таки змушують банкірів вірити в посилення цього тренду в найближчі п'ять років. У майбутньому POS-термінали будуть установлювати самі торговці, оскільки в оплату прийматимуть не пластикові картки, а інформацію з NFC-чипів, вбудованих у телефон. Тим часом термінали самообслуговування, що з'явилися кілька років тому, набирають популярності як у банківських відділеннях, так і за їхніми межами [4].

Сьогодні в Україні найбільш інноваційними банками є «ПриватБанк», «Райффайзен банк Аваль», «Альфа-Банк», «ОТП Банк» та ін. Вони вже понад десятиріччя виділяються серед інших банків наданням таких інноваційних продуктів, як смс-банкінг та Інтернет-банкінг (рис. 2).

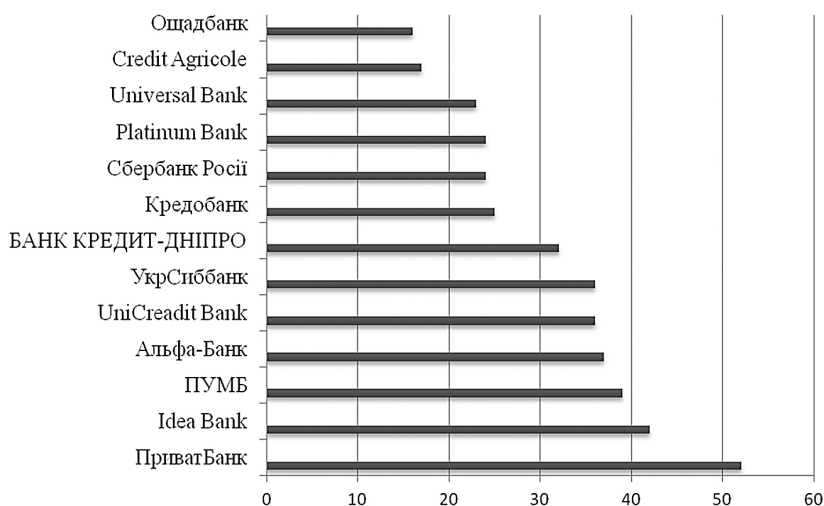

Рис. 2. Кількість функціональних опцій у системах Інтернет-банкінгу фізичних осіб у банках України станом на 01.01.2016

Примітка. Побудовано автором за даними [5]

Лідируючу позицію займає ПАТ «ПриватБанк». Цей банк уперше в історії українського банківського ринку став фіналістом одного із найпрестижніших світових банківських рейтингів Retail Banker International Awards, однією з номінацій якого була «Краща інновація у платежах». ПАТ «ПриватБанк» – найбільший український банк, який входить до топ-10 провідних банків Центральної та Східної Європи. Він також є одним із найбільш інноваційних банків світу [10]. У числі технологій, що було впроваджено ПАТ ПриватБанком уперше в історії, – SMS-банкінг (1999

рік), OTP-паролі через SMS (2000 рік), P2P-перекази між картками (2003 рік), «Електронна решта» (2009 рік), «Онлайн-інкасація» (2010 рік) та інші. У цьому зв'язку фахівці зазначають, що якщо і надалі тримати такий курс, то українські банківські установи зможуть стати конкурентоспроможними на міжнародному ринку банківських послуг, значно поліпшать якість і швидкість надання послуг, кожна послуга буде диференціюватися відповідно до потреб клієнта, що матиме тільки позитивний вплив як для банківської системи, так і для країни в цілому [9, с. 295–298].

Проте аналіз діяльності діючих 97 банків станом на 01.10.2016 у розрізі груп банків за такими чотирма основними напрямками інноваційного розвитку (рис. 3), як наявність Інтернет-банкінгу, наявність мобільних додатків для смартфонів і планшетів, представленість у соціальних мережах і взаємодія через них із клієнтами, а також наявність автоматизованих відділень, терміналів самообслуговування, показав, що 36 із 97-ми банків не мають до цього часу систем Інтернет-банкінгу і пропонують клієнтам управляти своїми рахунками через відділення за допомогою операціоністів і це при тому, що на початок 2016 року проникнення Інтернету в Україні досягнуло 58% та охопило 21,1 млн чол. [7]. При цьому користувачами Інтернет-банкінгу є, переважно, чоловіки – 57%, дещо меншу питому вагу мають жінки – 43% (рис. 4).

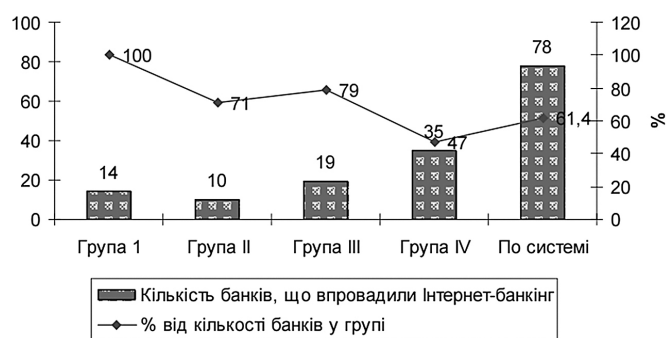

Рис. 3. Рівень упровадження Інтернет-банкінгу банками України

Джерело: [6]

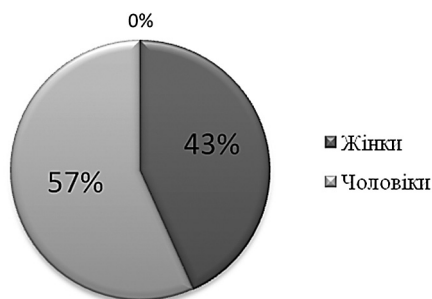

Рис. 4. Користувачі Інтернет-банкінгом

Примітка. Побудовано за даними [6]

Список використаної літератури

1. Єгоричева С. Б. Банківські інновації : навч. посіб. / С. Б. Єгоричева. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 208 с.
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
3. The European Innovation Scoreboard 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu>.
4. Мошинець О. Інноваційні продукти і технології на ринку банківських послуг [Електронний ресурс] / О. Мошинець // Україна фінансова. – Режим доступу : http://www.ufin.com.ua/analit_mat/gkr/168.htm.
5. Офіційний сайт Простобанк консалтинг [Електронний ресурс] / Просто Медіа Груп. – Режим доступу : <http://www.prostobank.com>.
6. Офіційний сайт Facrtum Group Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.slideshare.net/WatcherUA/ukrainian-internetaudience1-q2016>.
7. Карчева І. Я. Теоретичні та практичні аспекти забезпечення ефективності інноваційної діяльності банків / І. Я. Карчева // Бізнес-інформ. – 2014. – № 6. – С. 343–347.

Отже, вважаємо, що найбільш цікавими банківськими інноваціями, які могли б бути започатковані в Україні, є:

1) Депозитний проект SmartyPig від WestBank (Великобританія), який побудований за принципом соціальної мережі – треба зареєструватися, виставити цілі, на які призначено вклад, запросити друзів. Такий вклад має дуже конструктивний характер – людині прищеплюється звичка постійно усвідомлювати свої потреби і визначати засоби їх досягнення;

2) Проект Keep the change від Bank of America – у процесі купівлі банк округлює суму, а різницю залишає клієнтові на окремому ощадному рахунку;

3) CIBC Bank (Канада) створив і запропонував своїм клієнтам нову кредитну карту – «Кобренд» у співробітництві з відомою мережею ресторанів Tim Hortons. Ця інноваційна картка має кнопки, тому при здійсненні покупки або оплати рахунку в ресторані клієнт обирає потрібну йому кнопку і здійснює платіж;

4) Сервіс P2P-перекази через мобільний телефон, який представлений на ринку банківських послуг як Oboray, Hal-Cash від Bankinter, POPmoney від PNCBank. Суть його полягає в тому, що для переказу грошей не потрібно знати прізвище, банк і номер рахунку. Усе, що потрібно, – зареєструватись у проекті P2P-переказів і відправити гроші парою натиснень кнопок на телефоні. Якщо телефон уже є в системі і він прив'язаний до рахунку в банку, то гроші придуть прямо на нього, а якщо номера в системі немає, то рахунок буде відкрито автоматично [8].

Висновки. Розвиток і створення нових банківських інновацій відіграють важливу роль у діяльності банків не тільки для підтримки конкурентного рівня, а й насамперед для підтримки і залучення нових клієнтів. Аналіз тенденцій інноваційної діяльності вітчизняних банків дозволяє дійти висновку, що впровадження інновацій є пріоритетним напрямом діяльності вітчизняних банків, оскільки сприяє підвищенню ефективності банківської діяльності та поліпшенню конкурентних позицій банківських установ на ринку фінансово-кредитних послуг України. Серед основних трендів у розвитку банківських інновацій варто виокремити тісний взаємозв'язок банку з клієнтом, інтеграцію банку в IT-сектор, взаємодію банків із соціальними мережами і залучення новітніх технологій.

8. 10 банковских продуктов для copy-paste [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.sostav.ru/blogs/27523/4661>.
9. Шмуратко Я. А. Сучасні тенденції розвитку банківських інновацій / Я. А. Шмуратко, Д. О. Джосан // Вісник Одеського національного університету. – 2016. – № 2. – С. 295–298.
10. Офіційний сайт КБ «ПриватБанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://privatbank.ua/about>.

References

1. Yehorycheva, S. B. (2010). Bankivs'ki innovatsii [Banking innovation]. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
2. Pro innovatsijnu diial'nist': Zakon Ukrainy pryiniaty 4 lyp. 2002 roku № 40-IV [Law of Ukraine «On innovative activity» from July 4 2002, № 40-IV]. (2002, August 9). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=40-15> [in Ukrainian].
3. The European Innovation Scoreboard 2016. (n. d.). ec.europa.eu. Retrieved from : <http://ec.europa.eu>.
4. Moshynets', O. Innovatsijni produkty i tekhnolohii na rynku bankivs'kykh posluh [Innovative products and technologies in the banking market]. (n. d.). www.ufin.com.ua. Retrieved from : http://www.ufin.com.ua/analit_mat/gkr/168.htm [in Ukrainian].
5. Ofitsijnyj sayt Prostobank konsal'tynh/Prosto Media Hrup [Ofitsijnyj sayt Prostobank konsal'tynh / Prosto Media Hrup]. www.prostobank.com. Retrieved from : <http://www.prostobank.com>.
6. Ofitsijnyj sayt Facrtum Group Ukraine [Ofitsijnyj sayt Facrtum Group Ukraine]. www.slideshare.net. Retrieved from : <http://www.slideshare.net/WatcherUA/ukrainian-internetaudience1-q2016>.
7. Karcheva, I. Ya. (2014). Teoretychni ta praktychni aspekty zabezpechennia efektyvnosti innovatsijnoi diial'nosti bankiv [Theoretical and practical aspects of innovation efficiency of banks]. Biznes inform – Biznes-inform, 6, 343–347 [in Ukrainian].
8. 10 bankovskih produktov dlya copy-paste [10 banking products for copy-paste]. (n. d.). www.sostav.ru. Retrieved from : <http://www.sostav.ru/blogs/27523/4661> [in Russian].
9. Shmuratko, Ya. A. & Dzhosan, D. O. (2016). Suchasni tendentsii rozvytku bankivs'kykh innovatsij [Modern trends in banking innovation]. Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu – Bulletin of the Odessa National Universit, 2, 295–298 [in Ukrainian].
10. Ofitsijnyj sayt KB «PryvatBank» [Official Site CB «PrivatBank»]. privatbank.ua. Retrieved from : <http://privatbank.ua/about> [in Ukrainian].